

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्पप्रसाद गुरागाईं
फैसला

२०७९/०८० सालको निर्णय नं. २३

पुनरावेदन नं. ०७७-RB-०४२६

पुनरावेदन दर्ता मिति:- २०७७।०९।२३

मुद्दा:- मूल्य अभिवृद्धि कर (२०७४/०७५)।

का.जि.का.म.न.पा. वडा नं. ११ थापाथलीस्थित व्यवसायिक कार्यालय रहेको अर्घाखाँची
सिमेन्ट प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००२०९२०८) को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त बिनोद
के.सी.....१ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर.....१ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी: प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा

शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:-२०७६।०३।३१

प्रशासकिय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय: आन्तरिक राजस्व विभाग

निर्णय गर्ने पदाधिकारी: महानिर्देशक श्री बिनोद बहादुर कुँवर

निर्णय मिति: २०७७।०३।२९

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान अधिवक्ताहरू श्री रमण कुमार कर्ण,
श्री विशेष थापा र श्री प्रेरणा उप्रेती

प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट : विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी र
सहायक न्यायाधिवक्ता श्री विमला गौतम

अवलम्बित नजीर: *

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ (१) र मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३२ बमोजिम यस न्यायाधिकरणमा पर्न आएको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. सिमेन्ट तथा क्लिङ्कर उत्पादन तथा विक्री वितरणमा गर्ने सम्बन्धी विविध कार्य गर्ने करदाता अर्घाखाची सिमेन्ट प्रा.लि को आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को लागि मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ अनुसन्धान गरी मिति २०७६।०३।१५ मा स्वीकृत विस्तृत अनुसन्धान प्रतिवेदन अनुसारको रकम जम्मा रु.३८,५५,७९३।- मिति २०७६।०३।१५ मा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० अनुसार कर निर्धारण गरी मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९(१) बमोजिम १५ दिनको म्याद दिई थप कर दस्तुर, जरिवाना तथा व्याज समेत जम्मा रु. ८०,७६,४७९।- को प्रारम्भिक कर निर्धारण गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७६।०३।१५ मा जारी भएको प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेश।
२. प्रारम्भिक कर निर्धारण गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७६।०३।१५ मा जारी भएको आदेश पुनरावेदक करदाताले २०७६।०३।१६ मा बुझिलिई सो को जवाफ मिति २०७६।०३।३० मा पेस गरेको।
३. यसमा करदाता ले विक्रीमा कुनै फरक नपरेको अवस्थामा पनि क्रेडिट नोट जारी गरी घटि विक्री देखाएको अवस्था हुँदा क्रेडिट नोट बराबरको रकम रु. २,९६,५९,३३४। लाई विक्री कायम गरी उक्त विक्री रकममा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० को उपदफा (१ख) को आधारमा रु. ३८,५५,७९३।- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गरी दफा २९(२) बमोजिम शत प्रतिशत जरिवाना, थप दस्तुर र व्याज समेत निर्धारण गरी मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९(३) बमोजिम कर निर्धारण आदेश जारी गर्नु पर्ने ठहर्छ भन्ने समेत ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरको मिति २०७६।३।३१ को निर्णय पर्चा।
४. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७६।०३।३१ मा जारी गरेको आ.व. २०७४/०७५ को मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण आदेशमा चित्त

नबुझी अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६।०५।०५ मा आन्तरिक राजस्व विभाग,लाजिम्पाटमा पेश गरेको निवेदन।

५. कार्यालयबाट आ.व. २०७४/०७५ को र आ.व. २०७५/०७६ (२०७५ श्रावणदेखि २०७५ फाल्गुन सम्मको क्रेडिट नोट सम्बन्धमा अलग अलग निर्णय भएको र सोही आधारमा अन्तिम कर निर्धारण आदेश कार्यालयबाट जारी भएको देखिन्छ। करदाताले २०७५ श्रावणदेखि २०७५ फाल्गुन सम्मको क्रेडिट नोट को दोहोरो कर निर्धारण भएको भन्ने जिकिरको सम्बन्धमा उक्त आ.व. २०७५/०७६ को कार्यालयबाट छुट्टै निर्णय पर्चा खडा गरी अन्तिम कर निर्धारण आदेश जारी भएको देखिएकोले दोहोरो कर निर्धारण भएको भन्ने करदाताको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भन्ने समेत वेहोराको आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको निर्णय।
६. पुनरावेदक करदाता कम्पनीबाट सम्पूर्ण क्रेडिट नोट तथा डेबिटनोट प्रारम्भमा कर परिक्षण गर्दा नै पेश गरिएको छ। खरिद कर्ताहरूको आफ्नो किसिमका विल भर्पाइ हुन्छ सबैको एकै नाशको नहुन पनि सक्छ, क्रेडिट नोट पनि स्किम अनुसार नै दिईने भएको हुदा क्रेताले स्किम भनेर उल्लेख गरेका आधारमा मात्र क्रेडिट नोट जारी भएको छैन भनी अनुमान गर्न नमिल्ने अवस्थामा क्रेडिट दावीलाई अमान्य गर्ने गरी विपक्षी कार्यालयको निर्णय त्रुटीपूर्ण भएको हुँदा वास्तविक क्रेडिट दावी लाई अमान्य गर्ने गरी भएको विपक्षी कार्यालयको निर्णय प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटि भएको हुँदा वास्तविक क्रेडिट दावीलाई मान्यता प्रदान गर्नु हुन साथै विपक्षी कार्यालयबाट भएको त्रुटिपूर्ण मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण आदेश खडा गरेको निर्णय पर्चा तथा आन्तरिक राजस्व विभागबाट भएको निर्णय बदर गरी कानून विपरितको कर, जरिवाना, थप दस्तुर व्याज लगायतका दायित्वबाट कानूनी उन्मुक्ति पाउँ भन्ने समेत वेहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७७।०९।२३ मा यस न्यायाधिकरणमा दर्ता भएको पुनरावेदन पत्र।
७. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।०९।२३ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

८. नियम बमोजिम पेशी सूचिमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि. का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ताहरू श्री रमण कुमार कर्ण, श्री विशेष थापा र श्री प्रेरणा उप्रेतीले ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारणको आदेश मिलेको नहुँदा बदर गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी र सहायक न्यायाधिवक्ता

श्री विमला गौतमले शुरु कार्यालयबाट भएको मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारणको आदेश कानूनसम्मत नै रहेको र सो निर्णयलाई सदर गरी अन्तरिक राजस्व विभागले गरेको निर्णय समेत कानून सम्मत नै रहेको देखिदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस एवं जिकिर समेत सुनियो।

९. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरु र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको अन्तिम कर निर्धारणको आदेश र उक्त आदेशलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको जिकिर पुग्न सक्छ, सक्दैन भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
१०. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ विचार गर्नुपर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा "कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम धरौटी राखेको सम्बन्धमा करदाताले पुनरावेदन पत्रको प्रकरण नं. ४ मा विवादित रकम रु ७९,२३,०५२।- कर निर्धारण भएकोमा सोको ५०% रु ३९,६१,५२६।- पुनरावेदन गर्दा दाखिला गर्नु पर्नेमा ठूला करदाता कार्यालयमा प्रशासकिय पुनरावलोकन गर्दा रु १९,८१,०००।- दाखिला गरेको हुँदा नपुग रु २०,००,०००।- धरौटी वापत यस न्यायाधिकरणमा जम्मा गरिएको छ भनी वेहोरा लेखी भौचरको प्रति समेत संलग्न गरेको देखियो। यसरी कर निर्धारण रकम रु. ७९,२३,०५२। रहेको र धरौटी वापत दाखिल गरेको रकम रु. ३९,८१,०००।- भई विवादित कर रकमको पचास प्रतिशत रकम भन्दा केही बढी रकम जम्मा भएको मिसिलबाट देखियो। रकम जम्मा गर्दा धरौटी खातामा जम्मा नगरी राजश्व खातामा जम्मा भएको कारणले मात्र करदाताले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) को परिपालना नगरेको भन्नु न्यायोचित हुने देखिएन।
११. अव करदाताको पुनरावेदन जिकिर तर्फ दृष्टिगत गर्दा, क्रेडिट नोट बराबरको रकम रु.२,९६,५९,३३४।- लाई विक्रि कायम गरी उक्त विक्रि रकममा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० को उपदफा (१)(ख) को आधारमा सोही दफाको उपदफा

(२)(क) बमोजिम रू. ३८,५५,७१३।- मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा २९(२)(क) बमोजिमको कसूर गरेको देखिएकोले ऐ.ऐनको दफा २९ को उपदफा (२) बमोजिम शत प्रतिशत जरिवाना, दफा १९ तथा दफा २६ बमोजिम कमशः थप दस्तुर र व्याज समेत निर्धारण गरी मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९ बमोजिम कार्यालयले गरेको अन्तिम कर निर्धारणलाई नै सदर गर्ने गरी विभागबाट भएको निर्णयमा प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटि विद्यमान भएको हुँदा वास्तविक क्रेडिट दावीलाई मान्यता प्रदान गरी पाउँ भन्ने पुनरावेदन जिकिर रहेको देखियो।

१२. करदाताले मूल्य समायोजनको लागि रु.२,९६,५९,३३४।- बराबरको क्रेडिट नोट जारी गरेको अवस्था देखिन्छ। विक्रेताले विक्री गरेको बस्तुको मूल्य वा गुणस्तरमा फरक भई खरिदकर्ताबाट फिर्ता भएमा वा मूल्यमा घटी बढी भएमा खरिदकर्ताले डेविट नोट र विक्रेताले क्रेडिट नोट जारी गर्न सक्ने कुरालाई अन्यथा मात्र मिल्दैन। मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २०(१) मा "दर्ता भएको व्यक्तिले आपूर्ति गरेको बस्तु वा सेवाको मूल्यमा परिवर्तन भई क्रेडिट वा डेविट नोट जारी गर्नु परेमा त्यस्तो नोटमा स्पष्ट सँग क्रेडिट वा डेविट नोट लेखी बस्तु वा सेवाको विवरण र क्रेडिट वा डेविटको कारण समेत खुलाउनुपर्ने" व्यवस्था गरेको देखिन्छ भने उपनियम(२) मा "त्यस्तो क्रेडिट वा डेविट नोटको मासिक लेखा राख्नुपर्ने" व्यवस्था समेत गरेको देखियो। करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि.ले आ.व. २०७४/०७५ मा रु. २,९६,५९,३३४।- बराबरको क्रेडिट नोट जारी गरेको भनी दावी गरे पनि के कारणले, कुन कुन विजकको, कुन कुन क्रेताले खरिद गरेको सिमेन्टको क्रेडिट नोट जारी गरेको भन्ने विवरण दिन सकेको पाइदैन। मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २० बमोजिम क्रेताले डेविट नोट समेत जारी गर्नुपर्नेमा केही नमूनाको रूपमा मात्र पेश गरी थप माग भएको अवस्थामा पेश गर्न सकिने भन्ने जवाफ करदाताले दिएको पाइन्छ। यसरी करदाताले एकतर्फी रूपमा क्रेडिट नोट जारी गरेको, क्रेताले डेविट नोट जारी गरेको मासिक लेखा पेश हुन नसकेको र सिमेन्ट विक्रीमा डिस्काउण्ट, स्पेशल डिस्काउण्ट दिइ सकेपछि पनि क्रेडिट नोट जारी गरेको देखिँदा करदाताको आ.व. २०७४/७५ को कर विवरण अधुरो र त्रुटिपूर्ण रहेको देखिन आयो। मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० को उपदफा (१) को खण्ड (ख) ले अधुरो वा त्रुटिपूर्ण कर विवरण पेश गरेमा कर अधिकृतलाई कर निर्धारण गर्ने अधिकार रहे भएको देखिँदा पुनरावेदक करदाताले वास्तविक कारोबार नदेखाई विक्रीमा कुनै फरक नपरेको अवस्थामा पनि क्रेडिट नोट जारी गरी घटी विक्री देखाएको भनी करदाताको क्रेडिट नोट बराबरको रकम रु. २,९६,५९,३३४।-लाई विक्री कायम गरी उक्त विक्री रकममा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गरी दफा २९(२) बमोजिम शत प्रतिशत जरिवाना, दफा १९ तथा दफा २६ बमोजिम थप दस्तुर र व्याज समेत लगाउने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति

२०७६।०३।३१ मा भएको निर्णय र सो निर्णयलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णयलाई समेत अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन।

१३. अत माथि उल्लिखित तथ्य, आधार एवं कारण समेतबाट करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३००२०२९०८) को आ.व. २०७४/०७५ को मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति २०७६।३।३१ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।३।२९ मा भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरूमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

- १= फैसलाको प्रतिलिपी साथै राखी फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिल कार्यालय काठमाडौंलाई दिनु।
- २= प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
- ३= सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
- ४= प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरू मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईंको फरक राय

१) यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरका प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्माबाट भएको मिति २०७६।०३।३१ को निर्णयको प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६।०५।०५ निवेदन दिएकोमा आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री विनोद बहादुर कुँवरबाट मिति २०७७।०३।२९ मा भएको निर्णयमा समेत चित्त नबुझि मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३३ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा

(१) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.७९,२३,०५२।- को पचास प्रतिशतले हुने पुनरावेदन धरौटी रु.३९,६१,५२६।- दाखिल नगरेको अवस्थामा पनि धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन समेत नगरी सेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७७।०९।२३ मा पुनरावेदन दर्ता भएको पाइयो ।

२) न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ । ४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरूमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरूको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौट र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारणमा गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरूको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो । प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरूमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरू

भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन। प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेबिट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्डमै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो ।

- ३) यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकूल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।

- ४) प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला

भएको देखिएन भनी प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ता श्री प्रेरणा उप्रेतीबाट निर्धारित करको तोकिए अनुसारको रकम अग्रिम दाखिला भएकोले सोको आधारमा पुनरावेदन दर्ता भएको हो भन्ने जिकिर सहितको बहस र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको देखिएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।

- ५) करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरु हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।
- ६) मिसिल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३१क को उपदफा (६) मा तोकिएबमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७६।०५।०५ मा निवेदन दिँदा विवादित कर रु.७९,२३,०५२।- को २५ प्रतिशतले हुने रु.१९,८०,७६३।- दाखिला गर्नु पर्नेमा भौचर नं. ००६१८९४२२ मिति २०७६।०५।०४ मा राजस्व शिर्षक नं.३३३११ (मूल्य अभिवृद्धि कर-उत्पादन) मा दाखिला भएको रु.१९,८१,०००।- को अप्रमाणित फोटोकपी भौचरबाट देखिएको छ। ऐ. ऐनको दफा ३३ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) अनुसार राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित करको पचास प्रतिशतले हुने रु.३९,६१,५२६।- धरौटी प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७६।०५।०५ पश्चात भौचर नं. ०५९२२६४३ मिति २०७७।०९।०६ राजस्व शिर्षक नं.३३३११ (मूल्य अभिवृद्धि कर-उत्पादन) बाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको, पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व रु.२०,००,०००।- गणना गर्दा पनि रु.१९,६१,५२६।- नपुग भएको देखिन आयो।
- ७) राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरुमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रुपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिने।

राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफ्टवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनी पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनी गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

- ८) मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ बमोजिम शुरु कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।
- ९) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा “राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व

न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाउँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरीएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ” भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ” भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०) यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरूका आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐ ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ३१क को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि बढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११)सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०। २९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन,२०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिद्धान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।

१२)उल्लिखित सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) र माथि उल्लिखित रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा भएको फैसलाका आधारमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३१क को उपदफा (६) मा तोकिए बमोजिमको रकम दाखिला गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावेदन लाग्ने र राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी जम्मा गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णयको विरुद्धमा राजस्व न्यायाधिकरणमा मुद्दा लाग्ने व्यवस्था भएकोले ऐनमा स्पष्ट रूपमा तोकिएको र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसलामा उल्लेख भए अनुसार नै प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन कर रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न धरौटी रकम दाखिला भएको प्रमाण संलग्न गराएर मात्र दर्ता प्रकृया अगाडि बढाउनु पर्ने देखिन्छ।

१३)प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरूमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकावाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल

रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेखछ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरूमा उल्लेख भएअनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने रु.३९,६९,५२६।- धरौटी नपुग भएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।

१४) सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहाय बमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप निर्धारित (विवादित) कर रु.७९,२३,०५२।- को पचास प्रतिशतले हुने पुनरावेदन धरौटी रु.३९,६९,५२६।- दाखिला गर्नु पर्ने भौचर नं. ०५९२२६४३ मिति २०७७।०९।०६ राजस्व शिर्षक नं.३३३११ (मूल्य अभिवृद्धि कर-उत्पादन) बाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको, पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व रु.२०,००,०००।- गणना गर्दा पनि रु.१९,६९,५२६।- नपुग देखिएकोले पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सक्कल बैक भौचर वा निस्सा १५ दिन भित्र पुनरावेदकलाई दाखिल गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै माननीय अध्यक्ष र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.३९,६९,५२६।- धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्तै नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको प्रस्तुत मुद्दामा गरिएको फैसलाको राय ठहरमा सहमत हुन सकिएन।

१५) अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं.०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नु पर्ने औचित्य नै नभएकोले प्रस्तुत मुद्दामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट "करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३००२०२९०८) को आ.व. २०७४।०७५ को मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति

२०७६/३/३१ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७/३/२९ मा भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ" भनी भएको फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:

१६) मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३१क को उपदफा (६) मा तोकिएबमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७६/०५/०५ मा निवेदन दिँदा विवादित कर रु.७९,२३,०५२।- को २५ प्रतिशतले हुने रु.१९,८०,७६३।-दाखिला गर्नु पर्नेमा भौचर नं.०६१८९४२२ मिति २०७६/०५/०४ मा राजस्व शिर्षक नं.३३३११ (मूल्य अभिवृद्धि कर-उत्पादन) मा दाखिला भएको रु.१९,८१,०००।-को अप्रमाणित फोटोकपी भौचरबाट देखिएको छ। ऐ. ऐनको दफा ३३ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) अनुसार राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नै पर्ने विवादित करको पचास प्रतिशतले हुने रु.३९,६१,५२६।- धरौटी प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७६/०५/०५ पश्चात भौचर नं. ०५९२२६४३ मिति २०७७/०९/०६ राजस्व शिर्षक नं.३३३११ (मूल्य अभिवृद्धि कर-उत्पादन) बाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको, पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व रु.२०,००,०००।- गणना गर्दा पनि नपुग भएको रु.१९,६१,५२६।-दाखिल नगराई दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदन राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन ।

पुष्प प्रसाद गुरागाई
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्ने:-

इजलास अधिकृत:- सरिता रिजाल

कम्प्यूटर टाइप:- प्रदिप तिवारी

फैसला मिति:- २०७९/०४/२२/१

प्रमाणीकरण गर्ने लेखा सदस्य

फैसला प्रमाणीकरण मिति:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप